

מכון ון ליר בירושלים

THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE

معهد فان لير في القدس

תנועות דתיות חדשות בישראל: לב טהור

ינואר 2017

www.meida-center.org.il

תקציר

"לב טהור" היא קהילה חרדית קיצונית שבראשה עומד הרב שלמה הלברץ. הקהילה הוקמה בשנות ה-80 של המאה ה-20 בירושלים ומאז עברה לניו יורק, לקנדה ולאחרונה (נכון לנובמבר 2016) נמצאת בגואטמלה. הדיווחים על מספר חברי הקהילה נעים בין 200 ל-500, כאשר רבים מהם כנראה חוזרים בתשובה או משתייכים לשולי הקהילה החרדית.

הקהילה מביעה עמדה אנטי ציונות חריפה, אותה מבסס הלברץ על משנתו של רבי סאטמר לשעבר יואל טייטלבוים. אידאולוגיה זו מפורטת בספרו "דרך הצלה". בנוסף, התנועה מתאפיינת בהסתגרות מפני העולם החיצוני ובסגנון לבוש צנוע במיוחד; שדור (גלימה ארוכה המכסה את הגוף והשיער) שחור לנשים ולילדות ולבוש נוסח חסידות סאטמר לגברים. בקהילה נוהגים כללי תזונה וכשרות נוקשים הכוללים תזונה שעיקרה ירקות. זמנם של הגברים מוקדש בעיקר ללימוד תורה וזה של הנשים לחינוך הילדים. הקהילה טוענת לחזרה ליהדות הקדומה ומשום כך נאסר על חבריה השימוש ברדיו, טלוויזיה ואינטרנט. כמעט ואין יציאה אל מחוץ לתחום מגורי הקהילה.

ההאשמות הרווחות ביותר נגד הקהילה נוגעות להזנחת ילדים. על רקע האשמות אלה התקיימו מספר פשיטות על הקהילה במקום מושבה בקנדה ומאוחר יותר גם בגואטמלה. בעקבות הראיות שנמצאו בפשיטות אלה, הוציאו רשויות הרווחה בקוויבק צווים להוצאת מספר ילדים מבתיהם, אך לאחר ערעור של הקהילה חזרו הילדים להוריהם. חברי הקהילה רואים בהאשמות אלו ובפשיטות שהגיעו בעקבותיהן רדיפה דתית. האשמה מרכזית נוספת העולה שוב ושוב לכותרות (ואכן נמצאו לה ראיות) היא חיתון של נערות צעירות מתחת לגיל שש עשרה עם נערים בני גילן או עם גברים מבוגרים מהן. הלברץ מעולם לא הודה באשמה זו באופן רשמי, אך הוא ציין כי אינו מתנגד באופן תאורטי לחיתון בגיל צעיר. הוא טען כי כל השידוכים שעשה היו הצעות בלבד ולא נכפו על חברי הקהילה.

בנוסף להאשמות אלו רווחות האשמות נגד הרב עצמו. יוצאי התנועה סיפרו כי הלברץ חייב אותם למשכן את רכושם למען הקהילה ולשקר להורים במידת הצורך, אם אין מאשרים להם להצטרף לתנועה. הושמעו האשמות בדבר התעללות פיזית כגון כליאה, מלקות, וכן האשמות בהתעללות פסיכולוגית הכוללת שטיפת מוח, חרמות דיבור, העברת ילדים בין הורים לשם חינוך מחדש ואף שימוש בתרופות פסיכיאטריות.

בתחילת יולי 2017, דווח באמצעי התקשורת כי הלברץ טבע למוות במקסיקו.

תוכן עניינים

1.....	תקציר.....	
3.....	תנועות דתיות חדשות בישראל: לב טהור	
3.....	מבוא.....	1.
3.....	היסטוריה.....	2.
6.....	הנהגה.....	3.
7.....	פרופיל הקהילה.....	4.
8.....	אידאולוגיה ותיאולוגיה.....	5.
9.....	פרקטיקה.....	6.
9.....	כשרות.....	6.1.
9.....	לבוש.....	6.2.
9.....	סדר יום.....	6.3.
10.....	ילדים בקהילה.....	6.4.
10.....	שמירה על נורמות התנהגות.....	6.5.
10.....	ביקורת נגד התנועה.....	7.
11.....	פעילות אנטי-כיתתית.....	8.
11.....	פעילות חרדית נגד הקבוצה.....	8.1.
11.....	פעילות נגד הקבוצה בישראל.....	8.2.
11.....	פעילות ממסדית והליכים משפטיים נגד הקבוצה.....	8.3.
15.....	פרסומים על התנועה.....	9.
15.....	ספרות מטעם התנועה.....	9.1.
15.....	כתבות בעיתונות בארץ ובעולם (לפי סדר פרסום כרונולוגי).....	9.2.
18.....	ספרות מחקרית על התנועה (בארץ ובעולם).....	9.3.
18.....	תכניות טלוויזיה וסרטים.....	9.4.

תנועות דתיות חדשות בישראל: לב טהור

1. מבוא

קהילת לב טהור, המכונה על ידי מתנגדיה 'הטליבן היהודי', 'לב טמא' ו'כת השבתאים', היא קהילה יהודית קיצונית המזהה את עצמה כקהילה חסידית. בראש הקהילה עומד הרב¹, או כפי שהוא מכנה את עצמו, 'האדמו"ר מרמינוב', שלמה הלברץ (לשעבר, הלברנץ). הקהילה התגבשה בישראל בשנות ה-80 של המאה הקודמת ומרבית חבריה ישראלים. בתחילת שנות ה-90 עזבה הקהילה את ישראל ומאז היא נודדת בין ארה"ב, קנדה וגוואטמלה. נכון לדצמבר 2016 הקבוצה ממוקמת במתחם זמני בכפר מבודד בשם אורטוריו בגואטמלה.² הקהילה מתאפיינת בהסתגרות טוטאלית מפני העולם החיצוני ובכלל זה החרדי.

בראשית יולי 2017, דווח בכלי התקשורת כי הלברץ טבע למוות בזמן טבילה בנהר במקסיקו, במדינת צ'יאפס³, שאליה עבר עם חלק מחסידיו.

יצוין כי לאור הבידוד של הקהילה, קיים יחסית מעט מאוד מידע על הקהילה והתנהלותה. לפיכך, דו"ח זה נשען בעיקרו על דיווחים של כלי התקשורת ועדויות של עוזבים או קרובי משפחה של חברי הקהילה, כפי שהללו מצוטטים בכלי התקשורת.

2. היסטוריה

קהילת לב טהור קיבלה את שמה מישיבה בעלת אותו השם, אשר הוקמה ע"י הרב שלמה הלברץ, בשכונת שערי חסד שבירושלים בשנות ה-80.⁴ הלברץ, ירושלמי וחוזר בתשובה בעברו, הקים את הישיבה לאחר מעורבות ארוכת שנים בקהילות חסידיות שונות בצפת ובירושלים, כדוגמת ברסלב וסאטמר.

ב-1991, ערב מלחמת המפרץ הראשונה, חש הלברץ כי הוא וקהילתו מצויים בסכנה ועזב את ישראל לניו-יורק יחד עם שתי משפחות ועשרה מתלמידיו. בניו-יורק נקלטה

¹ הלברץ מכונה 'רב' על ידי תלמידיו והמדיה אך אין מידע מבוסס על אודות הסמכתו לרבנות.

² פוגלמן, שי. 2012. "מה באמת קורה בחצר האחורית של "כת הטליבן" (9 למרץ), נדלה ב-23 לנובמבר 2016: <http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1658318>

³ אייכנר, איתמר. 2017. "דיווח: מנהיג כת 'לב טהור' טבע למוות במקסיקו" (8 ליולי), נדלה ב-23 ליולי 2017: <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4986438,00.html>

⁴ תחקיר תכנית התחקירים הקנדית 16x9 מפברואר 2014: <https://youtu.be/RvHedNL6isQ>

הקהילה על ידי קהילת חסידי סאטמר.^{6,5} בתקופה זו החלה הקהילה להתרחב ומספר החברים בה גדל בצורה משמעותית.⁷ בשנת 1992 הורשע הלברץ בחטיפת נער ישראלי בשם שי פימה, שהגיע אליו ללמוד אצלו לבר מצווה, וריצה מאסר של שנתיים בכלא האמריקאי. לאחר שש שנים, בשנת 2000, הוא גורש לישראל.⁸ לאחר שישה שבועות בלבד של שהות בישראל, טס הלברץ לקנדה והצליח לקבל בה מקלט מדיני בטענה שחיו בסכנה בגלל מעורבותו בפעילות אנטי-ציונית. חסידי הצטרפו אליו והקהילה התמקמה בכפר Sainte Agathe des Monts, הסמוך לעיר מונטריאול שבקוויבק. הקהילה אף קיבלה מעמד של קהילה דתית מוכרת על ידי הרשויות הקנדיות לצורך הקלות מס.

במהלך עשר השנים הראשונות של הקהילה בקנדה לא נודע רבות אודותיה. בשנת 2011 הקהילה חזרה לכותרות בעקבות האשמות על הזנחה והתעללות בילדים מצד מספר עוזבים של הקבוצה וניסיונות התערבות של קרובי משפחה ישראלים במתרחש שם. בעקבות האשמות אלו פשטו רשויות הרווחה של קוויבק על הקהילה ואספו ראיות להזנחת ילדים בקרב מספר משפחות. ב-2013, בעקבות פשיטה חוזרת של הרשויות, הוצאו מספר ילדים בקהילה לאומנה, כארבעה עשר ילדים נוספים הוכרו כזקוקים להתערבות ולהוצאה מרשות הוריהם ושלוש משפחות זומנו לבית המשפט.

אולם כשהרשויות הגיעו לכפר ובידיהן הצווים הסתבר שהקהילה כולה, כ-35 משפחות, נטשה את בתיה וברחה מקוויבק לאונטריו (מחוז אחר בקנדה) במבצע חשאי באישון לילה. מעבר זה נעשה כנראה מתוך ההנחה שרשויות החוק, הפועלות בצורה נפרדת בשתי המחוזות, יתקשו לטפל בהאשמות נגדם. הקהילה מצדה טענה שהפשיטות וההאשמות נגדה נובעות מרדיפה דתית.⁹

בפברואר 2014 קיבל בית המשפט באונטריו את החלטת רשויות הרווחה בקוויבק בדבר הוצאת הילדים מבתיהם. בעקבות זאת ניסתה הקהילה להבריח את ארבעה עשר הילדים אל מחוץ לקנדה. הדבר לא צלח והילדים "נתפסו" והועברו למשפחות אומנה.

⁵ ראו הערה 2.

⁶ תחקיר התוכנית Fifth Estate של רשת CBS מאוגוסט 2014: <https://youtu.be/Fnyx6pqb-zM>

⁷ Kroth, Maya. "A tale of the pure at heart". *Foreign Policy* (2016): 58-65.

<http://foreignpolicy.com/2016/01/25/a-tale-of-the-pure-at-heart-guatemala-israel-lev-tahor-judaism-religion>

⁸ New York Times. 2000. "Rabbi is Deported 5 Years after Conviction, Lawyer says" (12 May), accessed 23 November 2016, <http://www.nytimes.com/2000/05/12/nyregion/rabbi-is-deported-5-years-after-conviction-lawyer-says.html>

⁹ ראו הערת שוליים 7.

בעקבות זאת עברה הקהילה כולה למדינת גואטמלה¹⁰. מרבית הכתבות בתקשורת טוענות כי הבחירה של הקהילה בגואטמלה נבעה מגיל הנישואין הנמוך המותר שם לפי חוק, שעמד על 14 בעת המעבר. אולם, לא מן הנמנע כי ישנן סיבות נוספות לבחירה זו, כגון השחיתות השלטונית במדינה, העדר אכיפת חוק חינוך חובה ואולי חשוב מכל, הקשר שנוצר בין לב טהור לבין קהילת Toiras jessed ('תורת חסד') – קבוצה של מקומיים ממוצא ילידי שהייתה בתהליכי גיור באותם ימים.

בתחילת שהותם בגואטמלה, שהו חברי הקהילה בעיירה סן חואן לה לגונה, מקום מושבה של קבוצת Toiras Jessed, ושתי הקבוצות החלו מתערבבות זו בזו. אולם לאחר מספר חודשים, באוגוסט 2014, בעקבות תלונות מצד המקומיים כי הקבוצה פוגעת בהם ובתיירות, התבקשו חברי הקהילה לעזוב את הכפר. ניסיונות פישור בין המקומיים לבין הקהילה לא צלחו וכשגברו האיומים נאלצו חברי הקבוצה לעזוב את העיירה ולעבור לעיר הבירה גואטמלה-סיטי.¹¹

בגואטמלה-סיטי השתכנו משפחות הקהילה בבניין משרדים הממוקם באחת משכונות העוני בעיר.¹² בהזמנת מספר חברים של Toiras Jessed שביקשו לפרוש מהקבוצה (כך ככל הנראה), ביקרה במתחם הטלוויזיה המקומית ותיעדה את הנעשה בפנים.¹³

בתאריך ה-13 לספטמבר 2016 פשטו הרשויות על המתחם. בתקשורת נטען שגם נציגי משרד החוץ הישראלי והקנדי היו מעורבים בפשיטה. בנוסף נטען שנעשו מאמצים להוצאת ילדים מהקהילה והחזרתם לישראל, כמו גם לרישום כל חברי הקהילה ששהים במקום ללא מסמכי זיהוי.¹⁴

¹⁰ Haaretz. 2014. "Jewish Taliban' Members Migrating to Guatemala, Family Member Says" (10 may), accessed 23 November 2016

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.589884> ;

JTA. 2014. "Jewish Taliban' Sect Leaving Canada for Guatemala" (3 July), accessed 23 November 2016. <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.602887>

¹¹ AFP. 2014. "חרדים עזבו כפר בגואטמלה : "איימו בלינץ" (29 לאוגוסט), נדלה ב-29 לנובמבר

2016. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4565475,00.html>

¹² ראו הערה 7.

¹³ Cavaglione, Gabriel. "Catch me if you can": The story of the Lev Tahor cult". Unpublished.

¹⁴ אפרים, עומרי. 2016. "עדויות מתוך הכת החרדית: "השפלות והצלפות" (14 ספטמבר), נדלה ביום

23 לנובמבר 2016. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4854430,00.html> ; אטינגר, יאיר. 2016.

"הרשויות בגואטמלה פשטו על כפר הקהילה החרדית הקיצונית "לב טהור" (14 ספטמבר), נדלה ביום

23 נובמבר 2016. <http://www.haaretz.co.il/news/law/1.3067801>

אולם, בניגוד לנאמר בכלי התקשורת,¹⁵ כנראה שאף אחד ממנהיגי הקבוצה לא נעצר במהלך הפשיטה. למעט ילד אחד שנשלח להשגחה רפואית ומספר חברים שלא היו ברשותם אשרות שהייה, הקהילה נותרה בשלמותה. לאחר הפשיטה עברו חברי הקהילה למתחם ארעי בשם סנטה-רוזה סמוך לכפר מבודד בשם אורטוריו, שם כנראה הלבּרץ רכש אדמות מבעוד מועד.¹⁶

ככל הידוע, נכון לסוף 2016 מרבית חברי הקהילה שוהים בגואטמלה. יתכן ויש חברי קהילה מעטים בירושלים ובבית שמש.¹⁷

3. הנהגה

הרב שלמה הלבּרץ: קהילת 'לב טהור' מתאפיינת כאמור במנהיגות כריזמטית של הרב או האדמו"ר (כך לפי הגדרתו) שלמה הלבּרץ. הלבּרץ נולד בשנת 1962 בשם ארז שלמה הלבּרנץ (או אלברנס), בן יחיד למשפחה חילונית בירושלים ובצעירותו היה חבר בתנועת הנוער "מחנות העולים". לקראת גיל שלוש-עשרה החל הלבּרץ להתעניין ביהדות, למורת רוחם של הוריו ואף ברח מספר פעמים מהבית כיון שלא אפשרו לו ללמוד בבית ספר חרדי. לבסוף נעתרו הוריו והסכימו לשלוח אותו לישיבת "מרכז הרב" הציונית-דתית, אולם הלבּרץ עזב אותה כיון שלא הייתה מספיק חרדית לטעמו. במקום זאת יצר הלבּרץ קשרים עם קהילות חרדיות וחסידיות שונות כדוגמת בעלז, חב"ד, ברסלב, תולדות אהרון וסאטמר.¹⁸ במהלך לימודיו בישיבה, הצטיין הלבּרץ והתגלה כבעל כשרון רטורי ויכולות הוראה. בגיל 17 התחתן בשידוך עם מלכה אזולאי, חוזרת בתשובה מקרית אתא.

לאחר שאימץ את הדוקטרינה האנטי-ציונית של חסידות סאטמר ובעיקר את זו של הפלג ההונגרי, החל הלבּרץ ליטול חלק בהפגנות ובהפצת פוסטרים נגד מדינת ישראל.¹⁹ כמנהג סאטמר, הוא דחה את שמו "הציוני" (ארז) וביקש להיקרא שלמה. את שם המשפחה שינה מהלבּרנץ להלבּרץ. הלבּרץ ואישתו התגוררו כשש שנים בעיר צפת

¹⁵ אייכנר, איתמר ועומרי אפרים. 2016. "התעללות בילדים: פשיטה על כת חרדית בגואטמלה", (13 ספטמבר), נדלה ביום 23 לנובמבר 2016, <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4854320,00.html>,
¹⁶AFP. 2016. "Lev Tahor sect in Guatemala resettles, claiming harassment" (25 September), accessed 29 November 2016, <http://www.timesofisrael.com/lev-tahor-sect-in-guatemala-resettles-claiming-harassment/>

¹⁷ אטינגר, יאיר. 2016. "הרשויות בגואטמלה פשטו על כפר הקהילה החרדית הקיצונית "לב טהור" (14 ספטמבר), נדלה ביום 23 לנובמבר 2016, <http://www.haaretz.co.il/news/law/1.3067801>

¹⁸ ראו הערות 7, 2.

¹⁹ ראו הערה 2.

וניהלו שם את ישיבת מטיבתא הברסלבית. בתקופה זו למד הלברץ אצל רבנים חסידיים שונים כדוגמת הרב אליעזר שלמה שיק, המזוהה עם חסידות ברסלב והואשם בעבר בחיתון קטינים.²⁰

באמצע שנות ה-80 עברו בני הזוג ושלושת ילדיהם לירושלים, לשכונת בית ישראל החרדית. הלברץ החל מקבץ סביבו תלמידים, רובם חוזרים בתשובה, וייסד את ישיבת 'לב טהור'.²¹ באותה תקופה פעל הרבץ רבות להחזרה בתשובה, הן באופן עצמאי והן יחד עם הרב יגן במסגרת ארגון שנקרא "ערכים".²²

בנוסף להלברץ ומתחתיו במנהיגות ההירארכית של הקהילה, נמצאים מאיר רוזנר המשמש כעוזרו האישי של הרב, ואוריאל גולדמן ונחמן הלברץ המשמשים כ"דוברי" התנועה.²³

בתחילת יולי 2017 דווח (כאמור לעיל) כי הלברץ טבע למוות בנהר במקסיקו, שאליה עבר עם חלק מחסידיו.

4. פרופיל הקהילה

ההערכות בנוגע למספר חברי הקהילה משתנות ונעות בין 200 ל-500 איש.²⁴ חברי התנועה מתוארים בדרך כלל כאנשים משולי החברה הדתית או החרדית או חוזרים בתשובה.²⁵ בנוסף, הקהילה מקבלת אליה אנשים שנפלטו מהקהילה החרדית, לרבות נערות מבתים חרדיים שנשלחות לקהילה כדי למצוא שידוך. אליאור חן (הידוע כ-"רב המתעלל") מצא בעבר אצל הקהילה מקלט זמני.²⁶ בפועל קיימת כנראה הירארכיה

²⁰ אשכנזי, אלי ולוי-ברזילי, ורד. 2005. "רב קהילת ברסלב ביבניאל חשוד בחיתון קטינים" (31)

לאוקטובר), נדלה ביום 28 לינואר 2017 <http://www.haaretz.co.il/misc/1.1544693>

²¹ ראו הערה 7.

²² ראו הערה 2.

²³ ראו הערה 3 וכן;

Haaretz, JTA. 2014. "Controversial Jewish Sect Members Detained in Trinidad and Tobago" (March), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.578289>

²⁴ ראו הערה 16.

²⁵ ראה הערה 6.

²⁶ עמרוסי, אמילי. 2012. "שלטון האימים של ר' שלמה" (10 לאוגוסט), נדלה ביום 28 לינואר 2017

http://www.israelhayom.co.il/site/newsletter_article.php?id=20070

חברתית המורכבת מחברים המגיעים מרקע חרדי מיוחס יחסית, לעומת חברים חוזרים בתשובה הממוקמים נמוך בהירארכיה של הקהילה.²⁷

5. אידיאולוגיה ותיאולוגיה

באופן כללי, האידיאולוגיה של לב טהור מתאפיינת בהיותה רדיקאלית ופונדמנטליסטית והיא מהווה ניסיון לחזור למה שנתפס כיהדות הקדומה והאמתית. לטענת הלבֶרֶץ, המודרנה השחיתה את הנפש האנושית ועל כן יש להימנע מכל מה שנתפס כ"מודרני".²⁸ על כן ובדומה לקבוצות יהודיות חרדיות אחרות, קיים בקהילה איסור מוחלט על צפייה בטלוויזיה ושימוש ברדיו ובאינטרנט.²⁹ מבחינת לימודי יהדות נראה שהקבוצה זנחה את מרבית המסורות הלימודיות המקובלות בפלגים היהודיים החרדיים השונים, והספרים שנלמדים בקהילה הם בעיקר אלו של הלבֶרֶץ עצמו. כמעט ואין לימוד תלמוד ורק מעט לימוד של תורה ומשניות.

בניגוד לרוב הקהילות החסידיות, נראה שבקהילה זו לא ניתן דגש למוצא העדתי של החברים והלבֶרֶץ מתגאה בשילוב בין אשכנזים ומזרחים בקהילה. גם בענייני שידוך אין התייחסות למוצא העדתי של בני הזוג. עם זאת, כמקובל בקהילות חסידיות, התפילה נערכת בנוסח האשכנזי.

עיקרון מרכזי נוסף המאפיין את הקבוצה הוא האידיאולוגיה האנטי-ציונית שלה. אידיאולוגיה זו מפורטת בספרו של הלבֶרֶץ *דרך הצלה*; השואב את השראתו מספרו של ר' יואל טייטלבוים, אדמו"ר חסידות סאטמר, *יואל משה* (1961). כמו בספרו של טייטלבוים, הטענות העיקריות של הלבֶרֶץ נגד הקמתה של מדינת ישראל מבוססות על שילוב בין נבואות תנ"כיות, פרשנות הלכתית ושלושת השבועות התלמודיות לפיהן העם נשבע שלא לחזור לארץ ישראל, לא להתגרות בעמי העולם ולא להקים שלטון עצמאי. כתוצאה מעמדה אנטי-ציונית זו, מערכת היחסים של חסידיות אחרות עם מדינת ישראל נתפסת על ידי הקהילה כפשרה והקהילה החרדית בישראל הנהנית (כביכול) מחסותה של המדינה נתפסת באופן מזלזל.³⁰ בנוסף ובהתאם לגישתו האנטי-ציונית החריפה, מתנגד הלבֶרֶץ לשימוש בשפה העברית ואנשי הקהילה דוברים יידיש.³¹

²⁷ ראה הערה 13.

²⁸ ראה הערה 7.

²⁹ ראה הערה 4.

³⁰ ראה הערה 2.

³¹ ראה הערה 4.

לטענת החוקר גבריאל קביליון, מבחינת הלבּרץ "הצלת" יהודים ממדינת ישראל נתפסת כמצווה ועל כן כל אמצעי כשר לצורך קיומה; החל מזיוף דרכונים, דרך שידוך בנות צעירות ישראליות לגברים מבוגרים חברי הקהילה וכלה בהצעת פיתויים כספיים.³²

6. פרקטיקה

קהילת לב טהור ידועה בפרקטיקות הייחודיות והקיצוניות שלה בנושאי כשרות וצניעות. הקהילה תופסת פרקטיקות אלה במונחים של חזרה למקורות היהדות והחסידות.³³

6.1. כשרות

הלבּרץ קבע עבור חברי קהילתו כללי תזונה וכשרות מחמירים במיוחד והוא אינו מקבל אף הכשר של בד"ץ, ולו המחמיר ביותר. בהוראתו חברי הקהילה נמנעים מאכילת מזון מעובד וקנוי ומאכילת עוף או ביצים, בשל חשש לשינויים גנטיים העשויים להפוך אותם ללא כשרים.³⁴ בנוסף, חברי הקהילה נמנעים מאכילת ירקות עלעליים ירוקים העשויים להכיל חרקים ומשתיית חלב שלא חלבו בעצמם.³⁵ על כל הירקות להיות מקולפים וחל איסור על אכילת אורז ובצל ירוק. הם מייצרים יין ואופים לחם בעצמם.³⁶

6.2. לבוש

כאמור, חוקי הצניעות של הקהילה מחמירים מאד, הרבה מעבר למנהג החרדי המקובל. הנשים נדרשות מגיל צעיר ללבוש צ'אדור (גלימה ארוכה המכסה את הגוף והשיער) במשך כל שעות היום, ומתבקשות לכסות את רגליהן גם במיטה בלילה. כנראה שחלק מנשות Toiras Jessed אף נוהגות לכסות את פניהן. לבושם של הגברים דומה לזה של חסידי סאטמר. הילדים חובשים כובעים זהים ומרכיבים משקפיים זהות לאלה של הלבּרץ. החל מגיל שלוש, הגברים מגלחים את ראשם פעם בשבוע.³⁷

6.3. סדר יום

מספר הגברים העובדים מחוץ לקהילה מצומצם. סדר היום של מרבית הגברים מתרכז בלימודי קודש, שכוללים כאמור בעיקר את ספריו של הלבּרץ. תפילת שחרית היא ארוכה

³² ראה הערה 13.

³³ ראה הערה 2.

³⁴ שם.

³⁵ ראה הערה 7.

³⁶ ראה הערה 2.

³⁷ שם.

מהמקובל, אורכת כשלוש שעות או אף יותר, ומתאפיינת בשירה חזקה. לרוב מתקיימת מדיטציה של כחצי שעה לפני התפילה שבה משננים המתפללים מנטרות שונות. לטענת הלבֶרֶץ פרקטיקות אלה שאובות ממסורות חסידיות שונות.³⁸ המאחרים לתפילה נענשים.

6.4. ילדים בקהילה

הבנים מתחילים בלימוד אותיות האל"ף בי"ת בגיל שלוש וחצי וכעבור שנתיים מתחילים בשיעורי תורה. בגילאי העשרה הלימודים נמשכים יום מלא, מ-7:30 בבוקר ועד לתשע בערב. הלימודים לבנות כוללים בעיקר חשבון ותפירה, ומגיל צעיר הן כבר נדרשות להיות מעורבות במלאכות הבית בהמתנה לשידוך.³⁹

6.5. שמירה על נורמות התנהגות

אחת הטענות נגד הקהילה היא כי מתקיימת בתוכה מעין מערכת שיטור פנימית המתוארת לעיתים גם כמשטרת צניעות. הלבֶרֶץ הודה כי חברים הנתפסים בעיניו כמסוכנים לקהילה חותמים על הסכם על פיו יהיה מחויבים לתת גט לבת/בן זוגם ולהיות מוגלים אם יתנהגו בניגוד להוראות הרב או לחוקי הקהילה.⁴⁰ בנוסף, נטען כי מנהיגות הקהילה מעודדת הלשנות בין חברי הקהילה⁴¹ וכי במצבים מסוימים הרב ועוזריו הרחיקו ילדים מהוריהם כ"עונש" להורים.⁴² החוקר גבי קבליון טוען כי ההתארגנות הקהילתית – המכונה "עזרה משפחה", שמטרתה הרשמית היא לעזור למשפחות בכל עניין – משמשת כפועל כגוף המוסמך לקבוע כי הורים מסוימים אינם "מטפלים" מספיק טוב בילדם ולהעבירו לתקופה בלתי מוגבלת למשפחות אחרות בקהילה.⁴³

7. ביקורת נגד התנועה

לעתים תכופות מופנות האשמות חמורות כלפי הלבֶרֶץ מצד הורים של חברי הקהילה, עוזבי הקהילה, כלי התקשורת ואף מצד קהילות יהודיות שונות. בין האשמות שדווחו בתקשורת ניתן למנות, בין היתר: שליטה טוטאלית, פיזית ופסיכולוגית בחברי הקהילה, התעללות פסיכולוגית ושימוש בתרופות פסיכיאטריות וכן ענישה של ילדי הקהילה

³⁸ שם.

³⁹ ראה הערה 4.

⁴⁰ ראה הערה 2.

⁴¹ שם.

⁴² ראה הערה 4.

⁴³ ראה הערה 13.

הכוללת כליאה 'חינוכית', חרם, הסגר או חינוך מחדש אצל משפחה אחרת. בנוסף, הלב־הואשם שכפה על חברי הקהילה למשכן את רכושם לטובת הקהילה, שפעל להשאת קטינות לגברים המבוגרים מהן בשנים רבות וכן שהפעיל לחץ על הורים לאפשר לילדיהם ללמוד בישיבה שלו. נטען כי הלב־עודד ילדים להתלונן במשטרה נגד הוריהם כאשר הללו סרבו לאפשר להם ללמוד אצלו. בנוסף, הועלו האשמות בדבר אלימות פיזית נגד מבוגרים וילדים והלקאות חמורות עד כדי עלפון ודימום.⁴⁴

החוקר גבי קביליון סבור כי האשמות אלו מעולם לא הבשילו לכדי תלונות במשטרה, כיוון שהלב־מפעיל לחץ חריף על חברי הקהילה שלא להתלונן באמצעות איומים בעונשים דתיים ורוחניים שונים.

8. פעילות אנטי-כיתתית

8.1 פעילות חרדית נגד הקבוצה

בשנים שבהן שהתה הקהילה בארה"ב ניהלו ענפים מסוימים מהקהילה החרדית המקומית מאבק בהלב־וקהילתו. מאבק זה כלל פניות לבתי משפט רבניים וניסיון להחרים את הקהילה. כך, למשל, חסידי סאטמר הפיצו פלייר הקורא להחרים את הקהילה. ארגון נוסף בניו יורק המכנה עצמו "ועד שומרי משמרת הקודש" הפיץ כרוז בו מפורטות האשמות נגד הלב־.⁴⁵

8.2 פעילות נגד הקבוצה בישראל

בישראל מעורבים בפעילות נגד התנועה הארגון החרדי "לב לאחים"⁴⁶ והמרכז הישראלי לנפגעי כתות. האחרון ריכז מידע על הקבוצה ואף שלח מכתבי אזהרה בעניינם לרשויות השונות בארץ ובחו"ל.⁴⁷

8.3 פעילות ממסדית והליכים משפטיים נגד הקבוצה

⁴⁴ ראה הערה 7.

⁴⁵ ראה הערה 2 וכן את הפרסום

http://www.israel613.com/books/ELBRANDS_YEDIOMERESHLOT.pdf

⁴⁶ נחשוני, קובי. 2013. "לב טהור": "החתן בן 35; הכלה בת 14" (26 נובמבר), נדלה ביום 23 לנובמבר

2016. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4458174,00.html>

⁴⁷ ראו באתר המרכז הישראלי לנפגעי כתות

<http://www.infokatot.com/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%9B%D7%9C%D7%9C%D7%99-%D7%9C%D7%91-%D7%98%D7%94%D7%95%D7%A8.html>

בתחילת שנות ה-90, בתקופה בה הלברץ עבר לניו יורק, הגישו קרובי משפחה של חסידי הלברץ שתי תלונות למשטרת ירושלים על שטיפת מוח וחסטיפת ילדים. בעיתונות דווח שהמשטרה סגרה את התיקים כיוון שלא היה מדובר בקטינים, משמע המצטרפים לחסידות היו בגירים שעשו זאת מרצונם החופשי.⁴⁸

בשנת 1992 הורשע שלמה הלברץ בחטיפת נער בשם שי פימה שבא ללמוד אצלו לבר מצווה. הנער, אשר היה בתהליך של חזרה בתשובה, הגיע ללמוד עם הלברץ ואז נעלם. הלברץ נעצר כמה ימים לאחר ההיעלמות אך שוחרר. משטרת ניו יורק וה-FBI חקרו את המקרה, ובפברואר 1993, שנה לאחר היעלמותו של הנער, הלברץ נעצר שוב יחד עם רעייתו והשניים הואשמו כי ניסו למנוע מאמו של הנער את החזקה בבנה. משפטו של הלברץ החל בינואר 1994. שמונה ימים אחרי תחילת המשפט הופיע הנער (לראשונה מאז היעלמו) והעיד כי הלברץ חף מפשע. למרות זאת, הלברץ נמצא אשם בקשירת קשר לביצוע חטיפה מדרגה רביעית. בית המשפט גזר עליו מספר שנות מאסר בפועל, תקופת מאסר על תנאי ו-250 שעות שירות. ההאשמות נגד אשתו בוטלו. בפועל ריצה הלברץ שנתיים מאסר ואז שוחרר על תנאי.⁴⁹ בשנת 2000, בעודו במאסר על תנאי, גורש הלברץ לישראל.⁵⁰

בספטמבר 2011 עצרו רשויות ההגירה הקנדיות בשדה התעופה במונטריאול שתי אחיות בנות 13 ו-15 מבית שמש, שהוריהן שלחו אותן להצטרף לקהילה. כנראה שסבתם או אחי-סבתם הם שפנו לשירותי הרווחה והביעו את חששם מכך שיחתנו את הנערות בגיל צעיר ובניגוד לרצונן. אחרי שלושה ימים של עיכוב בשדה התעופה הושבו הבנות לישראל בסיוע האינטרפול. אולם לאחר זמן, הצליחו בני המשפחה כולה, כולל הבנות, לצאת מישראל ע"י מעבר לא חוקי של הגבול עם ירדן. כיום נמצאת המשפחה יחד עם שאר הקבוצה בגואטמלה.

באותה שנה, ערכו רשויות הרווחה של קוויבק בדיקה במתחם המגורים של הקהילה בעקבות חשדות לאי עמידה בתוכנית הלימוד של קוויבק, הכוללת חובת לימוד של אנגלית, צרפתית וחשבון. בביקור התגלו תנאי מחייה בעיתיים וחשש להזנחה פיזית ופסיכולוגית של הילדים בקהילה.

⁴⁸ ראה הערה 2.

⁴⁹ ראה הערה 4.

⁵⁰ NY Times, 2000. "Rabbi is deported 5 years after conviction, lawyer says". 12th of May. Accessed 23 November 2016. <http://www.nytimes.com/2000/05/12/nyregion/rabbi-is-deported-5-years-after-conviction-lawyer-says.html>

במאי 2012, דיווח המשרד לרווחת הנוער בקוויבק כי הגיע אליו תלונה של נערה על כך שעומדים לחתן אותה עם גבר מבוגר. הנערה נשלחה על ידי רשויות הרווחה לדודתה בארה"ב. בדצמבר של אותה שנה דיווחה נערה בת שבע עשרה מהקהילה, בעודה שוהה בבית חולים מקומי, כי הוכתה על ידי אחיה ועברה התעללות מינית מצד אביה. כמו כן העידה כי השיאו אותה בגיל חמש עשרה לגבר בן שלושים. ככל הידוע, התיק נסגר על ידי המשטרה, אם כי לא ברור באילו נסיבות.⁵¹

ב-2013, לאור טענות על התעללות בילדים בקהילה, פשטה היחידה להגנת הילד של קוויבק על מתחם הקהילה על מנת לבדוק את מצב הבריאות והבטיחות של ילדי הקבוצה. בפשיטה התגלו תנאי מחיה לא-ראויים ועלו חשדות להתעללות בילדים, נישואי קטינים ואי מתן חינוך הולם.⁵² בעקבות הביקור, החליטו רשויות הרווחה על הוצאת חמישה ילדים למשפחות אומנה. ארבעה עשר ילדים נוספים הוכרו כזקוקים להתערבות הרשויות ולהוצאה מהבית.

בנובמבר 2013 זומנו הורי הילדים לבית המשפט בשל האישומים הבאים: חיתון נערות מתחת לגיל שש-עשרה, חינוך שלא לפי התוכנית החינוכית המקובלת והתעללות והזנחת ילדים.⁵³ הקהילה הגישה מיד ערעור.⁵⁴ הערעור התקבל וההמלצות להתערבות בוטלו.

בסוף שנת 2013 התכנסה הוועדה לזכויות הילד בכנסת ישראל, בראשות ח"כ אורלי לוי-אבקסיס, פעמיים על מנת לדון במתרחש בקבוצה. בדיון הושמעו האשמות חריפות נגד הלברך על התעללות במבוגרים ובילדים. מנגד טען חבר בקהילה שמדובר בעלילת דם וכי רשויות הרווחה בקנדה לא מצאו ראיות להאשמות אלו. נציגי המשטרה והפרקליטות ציינו בדיון שהם מתקשים בטיפול במקרה הן לאור העובדה שהעבירות לכאורה נעשו מחוץ לתחום שיפוטה של מדינת ישראל והן משום שחברי הקהילה עצמה לא מתלוננים.⁵⁵

בפברואר 2014 התקיימה פשיטה נוספת על הקהילה (שבינתיים עברה לאונטריו), אף הפעם בחשדות להזנחת ילדים, בין היתר על רקע המצאות פטריות על רגלי הילדים

⁵¹ ראה הערה 7.

⁵² ראה הערה 4.

⁵³ דו"ח היחידה לרווחת הילד בקוויבק *Kent Children-Chatham*, 2014 ONCJ 50' s *Services v AH* - (מתוך *Canadian Family* Bailey, Marthe. "Cross-Border Child Welfare: The Lev Tahor Case". *Law Quarterly* 33.3 (Oct 2014): 367-378. הערה 8).

⁵⁴ ראה הערה 4.

⁵⁵ ראה הערה 46.

ושימוש לא-ראוי במלטונין (הורמון מעודד שינה) לצורך משמוע הילדים.⁵⁶ באותו חודש, החליטו רשויות הרווחה באונטריו לקבל את ההחלטה המקורית של הוועדה בקוויבק ולפיה ארבעה עשר הילדים יוצאו מבתיהם. הרשויות לרווחת הילד הקנדיות אף הודיעו כי בכוונתן להוציא את שאר מאה ארבעים וארבעה ילדי הקהילה לפני שהמשפחות יעזבו את קנדה.⁵⁷ במרץ 2014, ביום בו היה אמור להישמע ערעור הקהילה נגד החלטה זו, הוברחו שמונה מהילדים לטרינדד וטובגו, אך שם הם נתפסו והוחזרו לקנדה. שני ילדים נוספים נתפסו בקלגרי שבקנדה. ששה ילדים נוספים הצליחו להגיע לגואטמלה והורשו להישאר שם.⁵⁸ הילדים שנתפסו והוחזרו לקנדה הועברו למשפחות אומנה, ואילו הילדים הנותרים ושלושה מבוגרים הגיעו לגואטמלה. בגואטמלה, הרשויות הכריזו כי עד שלא תוכננה האשמות בהתעללות הנאשמים לא יוסגרו לקנדה. זמן קצר לאחר מכן, זכתה הקבוצה בערעור נגד רשויות הרווחה באונטריו. ששה מהילדים הוחזרו להוריהם ושני ילדים נוספים, בעלי אזרחות אמריקאית, הועברו למשפחתם בניו יורק.

באפריל 2014 נעצרו שבעה חברי קהילה באונטריו בחשד להפרת חוקי ההגירה⁵⁹ ושלושה חברים מהקהילה גורשו חזרה לישראל.⁶⁰ באותו חודש, נדחתה בקשתם של שני ילדים שהוצאו למשפחות אומנה מהקהילה לבלות את חג הפסח עם הקהילה, כיוון שהשופט טען כי יש חשש כי שינסו לברוח. בית המשפט העניק למשפחות שמונה שעות שבועיות בהן יוכלו ההורים לבקר את הילדים במשפחות האומנה.⁶¹

בספטמבר 2016 הועלו האשמות חדשות במשטרת קוויבק בדבר זיוף מסמכים וסחר בבני אדם. הוצאו צווי חיפוש והחקירה נערכה בשיתוף עם האינטרפול והרשויות

⁵⁶ Haaretz. 2014. "Police Documents Allege Abuse, Forced Marriage in 'Jewish Taliban' Sect" (16 February), accessed 23 November 2016. <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.574433>

⁵⁷ JTA and Haaretz. 2014. "Canadian Authorities to Seek Custody of 127 'Jewish Taliban' Children" (7 March), accessed 23 November 2016. <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.578518>

⁵⁸ JTA and Haaretz. 2014. "Lev Tahor Members May Remain in Guatemala, Judge Rules" (18 March), accessed 23 November 2016. <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.580615>

⁵⁹ JTA. 2014. "Police Raid 'Jewish Taliban' in Ontario" (3 April), accessed 23 November 2016 <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.583543>

⁶⁰ JTA. 2014. "'Jewish Taliban' Sect Members to be Deported to Israel" (7 April), accessed 23 November 2016. <http://www.haaretz.com/world-news/premium-1.584188>

⁶¹ Haaretz. 2014. "Ontario Court: No Pesach Visit for 'Jewish Taliban' Kids" (9 April), <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.584686>. accessed 23 November 2016

הישראליות, אולם אף חבר קהילה לא הועמד לדין.⁶² באותו חודש, בגואטמלה, נערכה פשיטה על הקהילה. לפי אמצעי התקשורת הישראלים בפשיטה נעצרו ראשי הקהילה בחשד להתעללות בקטינים ועשרות קטינים ותינוקות בעלי אזרחות ישראלית הוצאו למשמורת לקראת החזרתם ארצה.⁶³ אולם, בניגוד לדיווחים אלה וככל הידוע במועד כתיבת דו"ח זה, לא ברור אם כלל נעצר מישהו מראשי התנועה, והאם הוצאו ילדים של חברי הקהילה ממשמורת הוריהם במטרה להחזירם לישראל.

9. פרסומים על התנועה

9.1. ספרות מטעם התנועה

הלברנץ, שלמה. 2001. *דרך הצלה*. סנט אגנס: דעת.

9.2. כתבות בעיתונות בארץ ובעולם (לפי סדר פרסום כרונולוגי)

Wolff, Craig. 1994. "Rabbi Agrees to Guilty Plea in Boy's Kidnapping. March 8th. accessed 23 November 2016.

<http://www.nytimes.com/1994/03/08/nyregion/rabbi-agrees-to-guilty-plea-in-boy-s-kidnapping.html>

NY Times, 2000. "Rabbi is deported 5 years after conviction, lawyer says". 12th of May. Accessed 23 November 2016.

<http://www.nytimes.com/2000/05/12/nyregion/rabbi-is-deported-5-years-after-conviction-lawyer-says.html>

רזנברג, עוז. 2011. "הפלג החרדי המכונה "טליבאן" מגיע לבית משפט" (5 לאוקטובר), נדלה ב-27 לנובמבר 2016.

<http://www.haaretz.co.il/news/law/1.1515781>

⁶² Haaretz. 2014. " 'Jewish Taliban' Sect Suspected of Human Trafficking and Forgery" (11 September), accessed 23 November 2016. <http://www.haaretz.com/jewish/news/1.615399>

⁶³ אייכנר, איתמר ועומרי אפרים. 2016. "התעללות בילדים: פשיטה על כת חרדית בגואטמלה", (13 ספטמבר), נדלה ביום 23 נובמבר 2016. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4854320,00.html> וכן אטינגר, יאיר. 2016. "הרשויות בגואטמלה פשטו על כפר הקהילה החרדית הקיצונית "לב טהור" (14 ספטמבר), כניסה לאתר 23 נובמבר 2016. <http://www.haaretz.co.il/news/law/1.3067801>

Fogelman, Shay. 2012. "Lev Tahor: Pure as the Driven Snow, or Hearts of Darkness?" (9 March), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/israel-news/lev-tahor-pure-as-the-driven-snow-or-hearts-of-darkness-1.417553>

פוגלמן, שי. 2012. "מה באמת קורה בחצר האחורית של "כת הטאליבן" (9 מרץ), נדלה ביום 23 לנובמבר 2016. <http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1658318>

Fogelman, Shay. 2012. "When You're on the Path of Truth, You Don't Care What Others Say" (16 March), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/israel-news/when-you-re-on-the-path-of-truth-you-don-t-care-what-others-say-1.419078>

נבון, אורית. 2013. "מי יציל את ילדי כת "לב טהור"? (6 אוקטובר), נדלה ביום 23 לנובמבר 2016.

http://www.mako.co.il/video-blogs-hi-orit/Article-00d78a6546d8141004.htm?gclid=Cj0KEQjw0_O-BRCfjsCw25CYzYoBEiQAqO9BDB48QfRFq3tWLDc6r2zzhMdOSql4KO5xAMfYB2TIJ7IaAk8Y8P8HAQ

נחשוני, קובי. 2013. "לב טהור": "החתן בן 35; הכלה בת 14" (26 נובמבר), כניסה לאתר 23 נובמבר 2016. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4458174,00.html>

Ettinger, Yair. 2013. "Is Israel Doing Everything it Can to Help Children of Jewish Cult in Canada?" (27 November), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/israel-news/1.560377>

Haaretz. 2013. "Canadian Court Orders Haredi Cult's Children be Put in Foster Care" (28 November), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.560664>

Haaretz. 2014. "Ontario Court Upholds Removal of Children from 'Jewish Taliban' Sect" (3 February), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.572282>

Haaretz. 2014. "Police Documents Allege Abuse, Forced Marriage in 'Jewish Taliban' Sect" (16 February), accessed 23 November 2016

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.574433>

Haaretz, JTA. 2014. "Controversial Jewish Sect Members Detained in Trinidad and Tobago" (6 March), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.578289>

JTA and Haaretz. 2014. "Canadian Authorities to Seek Custody of 127 'Jewish Taliban' Children" (7 March), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.578518>

JTA and Haaretz. 2014. "Lev Tahor Members May Remain in Guatemala, Judge Rules" (18 March), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.580615>

JTA. 2014. "Police Raid 'Jewish Taliban' in Ontario" (3 April), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.583543>

JTA. 2014. "'Jewish Taliban' Sect Members to be Deported to Israel" (7 April), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/world-news/.premium-1.584188>

Haaretz. 2014. "Ontario Court: No Pesach Visit for 'Jewish Taliban' Kids" (9 April), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.584686>

Haaretz. 2014. "'Jewish Taliban' Members Migrating to Guatemala, Family Member Says" (10 may), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.589884>

JTA. 2014. "Jewish Taliban' Sect Leaving Canada for Guatemala" (3 July), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.602887>

JTA. 2014. "More Members of Haredi Lev Tahor Sect Move to Guatemala Amid Child Abuse Allegations" (25 August), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.612374>

AFP. 2014. "חרדים עזבו כפר בגואטמלה: "איימו בליניץ"" (29 לאוגוסט), נדלה ב-29 לנובמבר 2016.

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4565475,00.html>

Gilad, Elon. 2014. "Who is Lev Tahor, the 'Jewish Taliban'?" (4 September), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/features/.premium-1.614154>

Haaretz. 2014. " 'Jewish Taliban' Sect Suspected of Human Trafficking and Forgery" (11 September), accessed 23 November 2016.

<http://www.haaretz.com/jewish/news/1.615399>

אייכנר, איתמר ועומרי אפרים. 2016. "התעללות בילדים: פשיטה על כת חרדית בגואטמלה", (13 ספטמבר), נדלה ביום 23 נובמבר 2016.

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4854320,00.html>

אפרים, עומרי. 2016. "עדויות מתוך הכת החרדית: השפלות והצלפות" (14 ספטמבר),

נדלה ביום 23 לנובמבר 2016. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4854430,00.html>

אטינגר, יאיר. 2016. "הרשויות בגואטמלה פשטו על כפר הקהילה החרדית הקיצונית 'לב טהור'" (14 ספטמבר), נדלה ביום 23 לנובמבר 2016.

<http://www.haaretz.co.il/news/law/1.3067801>

ירקצי, דנה. "פשיטה על כת חרדית בגוואטמלה: קטינים הוצאו מחזקת 'לב טהור'" (14 ספטמבר), נדלה ביום 27 לנובמבר 2016. <http://news.walla.co.il/item/2997128>

9.3 ספרות מחקרית על התנועה (בארץ ובעולם)

Kroth, Maya. "A tale of the pure at heart". *Foreign Policy* (2016): 58-65.

<http://foreignpolicy.com/2016/01/25/a-tale-of-the-pure-at-heart-guatemala-israel-lev-tahor-judaism-religion/>

Bailey, Marthe. "Cross-Border Child Welfare: The Lev Tahor Case". *Canadian Family Law Quarterly* 33.3 (Oct 2014): 367-378.

Cavaglioni, Gabriel. "'Catch me if you can': The story of the Lev Tahor cult". Unpublished paper.

9.4 תכניות טלוויזיה וסרטים

המערכת, תחקיר לב טהור

http://reshet.tv/Shows/The_System/vml,2595

תנועות דתיות חדשות בישראל: לב טהור

16x9: Lev Tahor

<https://www.youtube.com/watch?v=RvHedNL6isQ>

פנים אמתיות עם אמנון לוי

<https://www.youtube.com/watch?v=NE4H35Nt9Y&t=21s>

Rabbi of the Pure Hearts: Inside Lev Tahor - The Fifth Estate

<https://www.youtube.com/watch?v=Fnyx6pqb-zM>

הכינו את הדו"ח: ד"ר רחל ורצברגר, סימה הורוביץ

תאריך עדכון אחרון: 23.7.17